

Försäkringskassan kritiseras för att ha nekat ett ombud att få ut uppgifter ur sin huvudmans ärende med motiveringen att huvudmannen hade god man

Beslutet i korthet: En advokat hade i egenskap av ombud begärt information om sin huvudmans ärende hos Försäkringskassan men nekats det trots att han visade fullmakt. Försäkringskassan hade uppfattningen att eftersom huvudmannen, den försäkrade, hade god man måste den gode mannens samtycke till att lämna ut uppgifterna hämtas in. I beslutet konstaterar JO att den som har god man behåller sin fulla rättshandlingsförmåga och har möjlighet att själv vidta rättshandlingar som t.ex. att ingå avtal eller upprätta fullmakter även inom de områden som förordnandet om god man avser. Att AA hade god man saknade därmed betydelse, och Försäkringskassan skulle därför ha hanterat ombudets begäran på samma sätt som om den försäkrade själv hade framfört den. Försäkringskassan kritiseras för sin felaktiga och långsamma hantering av ombudets begäran.

Anmälan m.m.

I en anmälan till JO anförde advokaten BB att han i egenskap av ombud för AA hade begärt information om AA:s ärende hos Försäkringskassan men nekats det trots att han visade upp en fullmakt. Myndigheten motiverade sin vägran med att AA hade god man och att den gode mannen måste godkänna ombudet. BB anförde vidare att han hade vänt sig till Överförmyndarnämndens kansli i Södertälje där han hade fått samma information som hos Försäkringskassan.

Den del av klagomålen som rör överförmyndarnämnden hanterades i ett beslut den 20 januari 2014 (dnr 6681-2013).

Utredning

Ärendet remitterades till Försäkringskassan som i ett remissvar den 10 januari 2014 anförde följande:

Utredning

Bakgrund

AA beviljades assistansersättning från och med den 1 mars 2007. AA anlidade tidigare assistansordnaren Elma som utförare av sin assistans. Det företaget upphörde i november 2012. Därefter tog Södertälje kommun över som utförare av

personlig assistans. Södertälje kommun har initierat att en god man har utsetts. Enligt Södertälje kommun och den gode mannen har ingen assistans utförts efter den 16 september 2013.

Dokumentationen i ärendet visar följande

Den 9 augusti 2013 inkom ett telefonsamtal från LSS-handläggare CC, Södertälje kommun, om att AA hade beviljats särskilt boende enligt lagen (1993:387) om service till vissa funktionshindrade (LSS) och daglig verksamhet, och att flytten skulle ske omgående.

Den 9 september 2013 ringde AA:s gode man och meddelade att sista dag för utförd assistans kommer att vara den 15 september 2013 och att AA därefter kommer att vistas på särskilt boende.

Den 24 oktober 2013 ringde LSS-handläggaren CC och meddelade att AA fått ett beslut om särskilt boende som skulle ha verkställts innan den 14 oktober. CC meddelade vidare att platsen nu inte fanns kvar och att utredning pågick med god man och jurist om hur omvårdnaden skulle se ut i fortsättningen.

Samma dag hade handläggaren på Lokalt försäkringscenter (LFC), Nyköping, kontakt per telefon med chefen för utföraren av assistans som informerade om att assistansen upphörde från och med den 16 september 2013 och att ingen assistans hade utförts efter den dagen.

LFC-handläggaren hade även samma dag kontakt per telefon med den gode mannen som meddelade att det inte var aktuellt med assistansersättning då alla assistenter var uppsagda och AA inte hade fått någon assistans sedan den 16 september 2013. Den gode mannen informerade också om att han hade talat med kommunchefen i Södertälje kommun angående den fortsatta omvårdnaden av AA.

Den 28 oktober 2013 skickade LFC-handläggaren ett kommuniseringsbrev till den gode mannen om att Försäkringskassan övervägde att dra in assistansersättningen.

Den 7 november 2013 ringde BB på advokatfirman Sigma som ville veta om Försäkringskassan hade fått meddelande om att AA hade tackat nej till särskilt boende. Han ville även veta om assistansersättning fortfarande betalades ut. LFC-handläggaren hänvisade honom till den gode mannen. BB uppgav då att han hade fullmakt och att han skulle maila över den till Försäkringskassan.

Senare samma dag inkom fullmakt som AA skrivit under. LFC-handläggaren meddelade då BB per telefon att hon ville rådgöra med den gode mannen innan hon kunde lämna ut uppgifterna. BB informerade under samtalet om att det fanns en konflikt mellan BB och den gode mannen. Handläggaren gjorde bedömningen att hon behövde kontakta överförmyndaren innan hon kunde lämna ut de efterfrågade uppgifterna. Detta meddelades BB under samtalet och de kom överens om att hon skulle kontakta överförmyndaren.

Samma dag ringde LFC-handläggaren till Överförmyndarnämnden i Södertälje kommun som upplyste om följande. Överförmyndaren har ett medicinskt underlag som styrker att den försäkrade inte själv kan sörja för sin person och därmed har en god man utsedd samt att det är på gång med prövning av förvaltarenskap. Överförmyndarens bedömning var att all kontakt ska ske med god man då det är han som är behörig att stötta AA.

Samma dag ringde LFC-handläggaren till BB och hänvisade honom till den gode mannen för att få de efterfrågade uppgifterna.

Den 11 november 2013 ringde BB och meddelade att han har rätt att få ut uppgifter med hjälp av fullmakten. Han menade att AA har rätt att skriva under en fullmakt trots att han har en god man. Han ville veta om AA har assistansersättning och om vi känner till att AA har tackat nej till särskilt boende. LFC-handläggaren svarade att hon ville diskutera ärendet med specialist. Hon meddelade även att BB kommer att få ett skriftligt beslut om hon vidhåller sitt ställningstagande om att inte lämna ut uppgifterna.

Samma dag kom mail från BB i ärendet. Han meddelade att AA inte har flyttat in i något boende den 15 september 2013. Han ville få bekräftelse på att AA fortfarande har assistansersättning. BB anförde att AA kan underteckna fullmakter då han har talförmåga och är lindrigt förståndshandikappad.

Den 12 november 2013 ringde LFC-handläggaren till den gode mannen och informerade honom om att det hade kommit in en fullmakt från BB med begäran om att få uppgift om assistansersättning samt om Försäkringskassan känner till att AA har tackat nej till boende. Handläggaren fick samtycke från den gode mannen och informerade honom om att hon kommer att lämna ut uppgifterna till BB.

Den 14 november 2013 ringde handläggaren BB ett flertal gånger men fick ingen kontakt och det gick inte att lämna något meddelande.

Den 15 november 2013 kom ett mail från BB där han frågade när han kunde få besked om de begärda uppgifterna.

Den 18 november 2013 ringde handläggaren åter BB utan att få kontakt. Handläggaren skickade då ett mail och meddelade att Försäkringskassan känner till att AA har tackat nej till boende och att han fortfarande har assistansersättning.

Den 21 november 2013 skickades tidigare kommuniseringsbrev även till ombudet BB för kännedom.

Försäkringskassans slutsatser

I avsnitt 3.6 i vägledningen (2004:7) Försäkringskassan och förvaltningslagen sägs bland annat att om en försäkrad har en god man, är det normalt den gode mannen som företräder honom eller henne i kontakterna med Försäkringskassan och för hennes eller hans talan. En god man har möjlighet att ge annan person fullmakt att företräda och föra den försäkrades talan inför Försäkringskassan. Den som har god man förordnad för sig har alltså kvar sin rättshandlingsförmåga.

I samma avsnitt i vägledningen sägs vidare att JO har konstaterat att en försäkrad som har förvaltare har rätt att ge fullmakt åt en annan person att begära ut handlingar i ett ärende (JO:s beslut, dnr 3078-2010). Även om förordnandet ger en förvaltare rätt att begära och få ut handlingar som rör den försäkrade gör förordnandet alltså inte den försäkrade obehörig att själv vidta samma åtgärd. I avsnittet sägs också att det kan vara lämpligt att förvaltaren samtidigt informeras om utlämnandet, så att man undviker missförstånd mellan förvaltaren och den enskilde.

Mot bakgrund av detta anser Försäkringskassan att oavsett om AA har god man eller förvaltare har han rätt att själv begära ut uppgifter eller handlingar i sitt eget ärende eller att ge fullmakt till någon annan att göra en sådan begäran.

De av ombudet begärda uppgifterna lämnades till honom via mail efter sammanlagt elva dagar. Sett i efterhand borde handläggaren ha skickat de efterfrågade uppgifterna till ombudet samma dag som Försäkringskassan fick del av ombudets fullmakt. Försäkringskassan beklagar dröjsmålet.

Reglerna kring utlämnande av allmän handling, sekretessprövning, partsinsyn, fullmakt och godmansförordnande kommer snarast att gås igenom med alla handläggare på LFC Nyköping-Södertälje.

BB kommenterade remissvaret.

Bedömning

Av 16 § förvaltningslagen (1986:223), FL, följer att den som är part i ett ärende har rätt att ta del av det som har tillförts ärendet, om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild. Rätten att ta del av uppgifter gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

En begäran om att ta del av uppgifter i ett ärende ska handläggas i enlighet med de allmänna regler som enligt 4 och 7 §§ FL gäller för myndigheternas serviceskyldighet och ärendehantering. Det innebär bl.a. att en begäran om att ta del av uppgifter ska hanteras så skyndsamt som möjligt.

Av utredningen i ärendet framgår att AA hade lämnat fullmakt åt advokaten BB att företräda honom hos bl.a. Försäkringskassan. AA hade god man när fullmakten upprättades. Den 7 november 2013 vände sig BB till Försäkringskassan och frågade om uppgifter som rörde AA:s assistansersättning. Han fick till svar att myndigheten, trots fullmakten, inte kunde lämna ut de efterfrågade uppgifterna utan den gode mannens samtycke. Efter att ha hämtat in den gode mannens samtycke skickade Försäkringskassan de begärda uppgifterna till BB med e-post den 18 november 2013.

Som Försäkringskassan tar upp i sitt remissvar har JO i ett tidigare beslut konstaterat att en person som har förvaltare har rätt att själv begära att få del av handlingar. I beslutet konstaterades vidare att den som har förvaltare är oförhindrad att utfärda en fullmakt som ger en annan person behörighet att vidta de åtgärder som huvudmannen själv, förvaltarskapet till trots, är behörig att vidta (se JO 2012/13 s. 350).

I det här fallet var det fråga om godmanskap. Den som har god man behåller sin fulla rättshandlingsförmåga och har möjlighet att själv vidta rättshandlingar som t.ex. att ingå avtal eller upprätta fullmakter även inom de områden som förordnandet om god man avser. Att AA hade god man saknade därmed betydelse, och Försäkringskassan skulle därför ha hanterat BB:s begäran på samma sätt som om AA själv framfört den. Försäkringskassan förtjänar kritik för den felaktiga och långsamma hanteringen av BB:s begäran.

Ärendet avslutas.